Αντιμετώπιση του πόνου μετά από νυγμό δράκαινας

Αγαπητοί φίλοι ψαράδες αλλά και φίλοι της θάλασσας γενικότερα, ως ερασιτέχνης ψαράς, φίλος της θάλασσας και γιατρός θεώρησα σκόπιμο μετά από προτροπή του αγαπητού φίλου (εξ αποστάσεως) Μιχάλη Μαντά, να αναρτήσω μια χρήσιμη πληροφορία που αφορά το ψάρι δράκαινα και την αντιμετώπιση του ανυπόφορου πόνου μετά από το τσίμπημά της μέχρι να μπορέσουμε (οι παθόντες) να μεταβούμε σε χώρο παροχής υπηρεσιών υγείας για περαιτέρω αντιμετώπιση.

Βγαίνοντας όσο μπορούμε γρηγορότερα στη στεριά, εμβαπτίζουμε το πάσχον μέλος (συνήθως χέρι, αλλά μερικές φορές και πόδι) σε μια κατσαρόλα ή άλλο δοχείο μέσα στο οποίο έχουμε βάλει ζεστό νερό, αλλά προσοχή όχι καυτό, δεν χρειάζεται να ζεματιστούμε και να πάθουμε θερμικό έγκαυμα. Η θερμοκρασία του ζεσταμένου (στο μάτι της κουζίνας συνήθως) νερού πρέπει να είναι περίπου 39-45 βαθμούς Κελσίου και το πάσχον μέλος να μείνει μέσα για περίπου μισή έως μιάμιση ώρα (30-90 min).

Μπορεί να χρειαστεί να προσθέσετε λίγο ζεστό ή λίγο κρύο νερό ανάλογα. Πάντως όσο πιο ζεστό το νερό τόσο πιο γρήγορη η ανακούφιση από τον πόνο. Συνήθως η ύφεση του πόνου αρχίζει σε λίγα λεπτά και σχεδόν εξαφανίζεται μετά από 1 ώρα περίπου (έχω δει περιπτώσεις που ο πόνος σταματάει τελείως σε μισή ώρα, αλλά επίσης 1 περίπτωση που κράτησε περίπου 3 ώρες). Είναι σημαντικό μόλις το νερό γίνει χλιαρό να το αντικαθιστούμε εκ νέου με ζεστό.

Την μέθοδο αυτή την έχω εφαρμόσει και εγώ ο ίδιος αλλά και συνάδελφοί μου γιατροί σε άνδρες, γυναίκες και παιδιά σε Κέντρο Υγείας του ΕΣΥ της Βόρειας Ελλάδας που βρίσκεται κοντά σε θάλασσα. Τυχαίνει σε μια παραλία που βρίσκεται εκεί κοντά να πατάνε δράκαινες οι λουόμενοι, επειδή έχει άμμο και αφθονεί εκεί το καλοκαίρι αυτό το ψάρι. Θεωρώ μάλιστα ότι είναι αρκετά αποτελεσματική σε βαθμό που να μη χρειάζεται κάποιες φορές να χορηγηθεί φαρμακευτική θεραπεία με ένεση.

Και εγώ δεν το πίστευα την πρώτη φορά που το δοκίμασα! Θυμάμαι ότι το έμαθα περίπου το 2006 από ένα Ρώσο γιατρό (τον Γιούρι) που υπηρετούσε τη θητεία υπαίθρου, και ο οποίος, ενώ ήμασταν έτοιμοι να χορηγήσουμε ενέσιμη θεραπεία, είπε με τη χαρακτηριστική προφορά του: “μην κάνετε τίποτα ακόμη. Βάλτε να ζεσταθεί νερό σε μια κατσαρόλα”.

Δεν ξέρω πως το γνώριζε, όμως εγώ μέχρι τότε δεν το είχα διαβάσει κάπου. Το διάβασα για πρώτη φορά το 2007 και μπορεί να μην το γνωρίζουν ακόμη κάποιοι γιατροί ιδίως σε μεγάλα αστικά κέντρα ή ορεινές περιοχές που

Η δράκαινα ενεδρεύει χωμένη στην άμμο προβάλλοντας το δηλητηριώδες ραχιαίο πτερύγιό της.

δεν εμφανίζονται συνήθως τέτοια περιστατικά. Βέβαια αυτή η γνώση δεν είναι καινούργια, βρήκα στην βιβλιογραφία (να σημειώσω ότι οι ιατρικές ανακοινώσεις - μελέτες - έρευνες είναι σχετικά λίγες προς το παρόν στο διαδίκτυο), ότι υπάρχουν εμπειρικές θεραπευτικές πρακτικές εδώ και εκατοντάδες χρόνια από κατοίκους σε ενδημικές περιοχές του ψαριού που χρησιμοποιούσαν τοπικά κάποιο θερμό μέσο, όπως ζεστό ξύδι ή χυμούς φρούτων, βρασμένο κάκτο, ζεσταμένες πέτρες, ζεστά ούρα, ζεστό γάλα, ή ζεστό κρέας στο προσβεβλημένο μέλος. Η πρώτη περιγραφή μιας τέτοιας θεραπείας από τον Russel αναφέρεται στο 1758, που παρατήρησε ότι ψαράδες στη θάλασσα της Γερμανίας τοποθετούσαν ένα πολύ ζεστό κατάπλασμα στο τραύμα το οποίο ονόμαζαν "η πιο αποτελεσματική θεραπεία". Το μοντέρνο ισοδύναμο αυτής της θεραπείας είναι η βύθιση του προσβεβλημένου μέλους στο θερμότερο νερό που μπορεί να ανεχθεί ο ασθενής (συνήθως 40-42 βαθμούς Κελσίου), για τουλάχιστον 30 λεπτά.

Η εξήγηση που φαίνεται να υπάρχει είναι ότι το ζεστό νερό αδρανοποιεί ή διασπά το δηλητήριο της δράκαινας (θερμοευαίσθητη τοξίνη). Πάντως, φαίνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις τα αποτελέσματα αυτής της πρακτικής είναι θεαματικά και ενώ οι πάσχοντες συνήθως κλαίνε ή μορφάζουν από τον πόνο, σε λίγη ώρα σε κάποιους είναι εμφανής στο πρόσωπό τους η ανακούφιση.

Θέλοντας να επικαιροποιήσω αυτή την πρακτική (δεν βλέπω πια τέτοια περιστατικά ασθενών επειδή ασκώ την ιατρική σε μεγάλη πόλη), επικοινώνησα πρόσφατα με αξιόλογους συναδέλφους ειδικότητας Γενικής Ιατρικής, που εξακολουθούν να υπηρετούν στο Κέντρο Υγείας του ΕΣΥ που προανέφερα, οι οποίοι μου επιβεβαίωσαν εκτός του ότι εξακολουθούν να την εφαρμόζουν μέχρι σήμερα, ότι επίσης συχνά δεν χρειάζεται άμεσα επιπρόσθετη ενέσιμη αναλγητική θεραπεία και ότι η μέθοδος αυτή είναι αποτελεσματική και στο τσίμπημα της θαλάσσιας ανεμώνης.

Και για να κλείσω, να αναφέρω –αστειευόμενος φυσικά– την ατάκα εξαιρετικού συνάδελφου ιατρού που προσφέρει τις υπηρεσίες του στη πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας "βάλτε θερμοσίφωνα στις βάρκες".

Προσοχή! Η πληροφορία αυτή αφορά την αντιμετώπιση του πόνου και τα τοπικά συμπτώματα της πάσχουσα περιοχής. Δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζεται να επισκεφτεί γιατρό ο παθών, γιατί στην ιατρική δεν είναι όλες οι περιπτώσεις ίδιες και μπορεί σε κάποιους να εμφανίζεται πολύ βαριά κλινική εικόνα και επιπλοκές, άμεσες και απώτερες. Στην περίπτωση που κάποιος είναι αλλεργικός, η κατάσταση είναι τελείως διαφορετική και πρέπει να αναζητήσει άμεσα ιατρική βοήθεια γιατί μπορεί να εμφανίσει αλλεργικό shock που είναι δυνητικά θανατηφόρο, είναι δηλαδή σαν το αλλεργικό shock που παθαίνουν κάποιοι μετά από νυγμό υμενόπτερου (μέλισσα, σφήκα).

Εύχομαι καλά ψαρέματα και να μη σας "χτυπήσει" ποτέ δράκαινα.

Ιωάννης Γ. Μιχάλης
Ιατρός, Ειδικός Παθολόγος

Πηγές:

1. Αντιμετώπιση συνήθων παθήσεων από τον γιατρό της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας - εκπαιδευτικές ημερίδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας ¨Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ¨, τόμος Β, 2007, υπεύθυνος έκδοσης Σταύρος Ι. Παππάς, σελ. 261-277.

2. The venoms of the lesser (Echiichthys vipera) and greater (Trachinus draco) weever fish - A review, Lucy M. Gorman, Sarah J. Judge, Myriam Fezai, Mohamed Jema, John B. Harris, Gary S. Caldwell, Toxicon: X 6 (2020) 100025.

3. Envenomation by Trachinus draco in the eastern Mediterranean, P. Halpern, P. Sorkine and Y. Raskin, clinical series, European journal of emergency medicine, 2002, 9, 274-277.